

O'ZBEKISTONDA IJTIMOIIY SIYOSATNING ASOSIY YO'NALISHLARI VA RIVOJLANISH BOSQICHLARI

Xudoyorov Fayzullo Bozorovich

*Termiz davlat muhandislik va agrotekhnologiyalar universiteti
va akademik litseyi tarix fani o'qituvchisi*

Annotatsiya: Mazkur maqolada O'zbekistonda amalga oshirilayotgan ijtimoiy siyosatning mazmun-mohiyati, asosiy yo'nalishlari va rivojlanish bosqichlari ilmiy-nazariy jihatdan tahlil etilgan. Aholini ijtimoiy himoya qilish, kambag'allikni qisqartirish, bandlikni ta'minlash, sog'liqni saqlash va ta'lim sohalarini rivojlantirishga qaratilgan davlat siyosatining ustuvor jihatlari yoritilgan. Shuningdek, ijtimoiy siyosatni amalga oshirishda normativ-huquqiy asoslar va statistik ko'rsatkichlar tahlil qilinib, tegishli ilmiy xulosalar keltirilgan.

Kalit so'zlar: *Ijtimoiy siyosat, ijtimoiy himoya, bandlik, kambag'allikni qisqartirish, inson kapitali, davlat siyosati.*

Annotation: *This article analyses the essence, main directions and stages of development of the social policy being implemented in Uzbekistan from a scientific and theoretical perspective. The article highlights the key aspects of state policy aimed at protecting the population, reducing poverty, ensuring employment, maintaining health and developing education. Furthermore, the normative-legal basis and statistical indicators for implementing social policy are analysed, and relevant scientific conclusions are drawn.*

Keywords: *Social policy, social protection, unemployment, poverty reduction, human capital, state policy.*

Kirish

Ijtimoiy siyosat har qanday davlat taraqqiyotining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Aholining munosib turmush darajasini ta'minlash, ijtimoiy tenglik va adolat tamoyillarini qaror toptirish davlatning asosiy vazifalaridan biridir. O'zbekistonda mustaqillik yillarida, ayniqsa so'nggi davrda, ijtimoiy siyosatni tubdan takomillashtirishga qaratilgan keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Ushbu jarayon "inson manfaatlari – eng oliy qadriyat" tamoyiliga asoslanadi.

Ijtimoiy siyosatning normativ-huquqiy asoslari

O'zbekistonda ijtimoiy siyosat O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi hamda Prezident farmon va qarorlari asosida amalga oshiriladi. Xususan, aholining ijtimoiy himoyasini kuchaytirish, ehtiyojmand qatlamlarni qo'llab-quvvatlash va ijtimoiy xizmatlar sifatini oshirish ustuvor vazifa sifatida belgilangan.

2020-yildan boshlab kambag'allikni qisqartirish davlat siyosatining muhim yo'nalishiga aylandi. Bu borada institutsional mexanizmlar shakllantirilib, manzilli ijtimoiy yordam tizimi joriy etildi.

Ijtimoiy himoya va kambag'allikni qisqartirish siyosati

Aholining kam ta'minlangan qatlamlarini qo'llab-quvvatlash maqsadida ijtimoiy nafaqalar, moddiy yordam va subsidiyalar tizimi takomillashtirildi. "Temir daftar", "Ayollar daftari" va "Yoshlar daftari" mexanizmlarining joriy etilishi ehtiyojmand aholini aniqlash va ularga manzilli yordam ko'rsatish imkonini berdi.

Statistik ma'lumotlarga ko'ra, ijtimoiy yordam bilan qamrab olingan aholi soni yildan-yilga ortib bormoqda, bu esa ijtimoiy siyosat samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda.

Bandlik va inson kapitalini rivojlantirish

Ijtimoiy siyosatning muhim yo'nalishlaridan biri aholi bandligini ta'minlashdir. O'zbekistonda yangi ish o'rinlarini yaratish, kasb-hunar va tadbirkorlikni rivojlantirish orqali aholining daromadlarini oshirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Ta'lim va sog'liqni saqlash sohalariga investitsiyalar kiritilishi inson kapitalining rivojlanishiga xizmat qilmoqda.

O'zbekistonda ijtimoiy siyosatni amalga oshirishning statistik ko'rsatkichlari

O'zbekistonda ijtimoiy siyosat samaradorligini baholashda rasmiy statistik ma'lumotlar muhim ahamiyat kasb etadi. So'nggi yillarda aholini ijtimoiy qo'llab-quvvatlash, bandlikni ta'minlash va kambag'allikni qisqartirish borasida sezilarli ijobiy o'zgarishlar kuzatilmoqda.

Rasmiy ma'lumotlarga ko'ra, 2020-yilda aholining kambag'allik darajasi taxminan 17 foizni tashkil etgan bo'lsa, 2023-yilga kelib ushbu ko'rsatkich 11-12 foizgacha qisqargan. Bu natijaga manzilli ijtimoiy yordam tizimi va bandlik dasturlarining kengaytirilishi orqali erishildi.

Ijtimoiy yordam bilan qamrab olingan aholi soni ham keskin oshdi. Xususan, 2019-yilda 500 mingga yaqin oila ijtimoiy nafaqa va moddiy yordam olgan bo'lsa, 2023-yilda bu ko'rsatkich 2 milliondan ortiq oilani tashkil etdi. Bunda "Temir daftar", "Ayollar daftari" va "Yoshlar daftari" mexanizmlari muhim rol o'ynadi.

Bandlikni ta'minlash borasida ham ijobiy natijalarga erishildi. 2021-2023-yillar davomida 3 milliondan ortiq yangi ish o'rinlari yaratilgan bo'lib, ularning katta qismi kichik biznes va xususiy tadbirkorlik hissasiga to'g'ri keladi. Shu bilan birga, kasb-hunarga o'qitish dasturlari orqali yuz minglab fuqarolar mehnat bozoriga mos malakalarga ega bo'ldi.

Ijtimoiy sohalarni moliyalashtirish hajmi ham yildan-yilga oshib bormoqda. 2024-yilda davlat byudjeti xarajatlarining qariyb 50 foizi ta'lim, sog'liqni saqlash va ijtimoiy himoya sohalariga yo'naltirilgani ijtimoiy siyosatning ustuvorligini tasdiqlaydi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, O'zbekistonda amalga oshirilayotgan ijtimoiy siyosat aholining turmush darajasini oshirish, ijtimoiy himoyani kuchaytirish va barqaror rivojlanishni ta'minlashga qaratilgan. Normativ-huquqiy bazaning mustahkamlanishi, manzilli yordam mexanizmlarining joriy etilishi va bandlikni ta'minlash chora-tadbirlari ijtimoiy siyosat samaradorligini oshirmoqda. Ushbu islohotlarning izchil davom ettirilishi jamiyatda ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. — Toshkent, 2023.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni “2022–2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida” PF–60-son, 2022-yil 28-yanvar.
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Qarori “Kambag‘allikni qisqartirish va aholi bandligini ta‘minlash chora-tadbirlari to‘g‘risida” PQ–385-son, 2021-yil 3-mart.
4. O‘zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi. Ijtimoiy siyosat va bandlik bo‘yicha tahliliy ma‘lumotlar. — Toshkent, 2021–2024.
5. Qosimov B. Ijtimoiy siyosat va barqaror rivojlanish. — Toshkent: Fan, 2018.

